

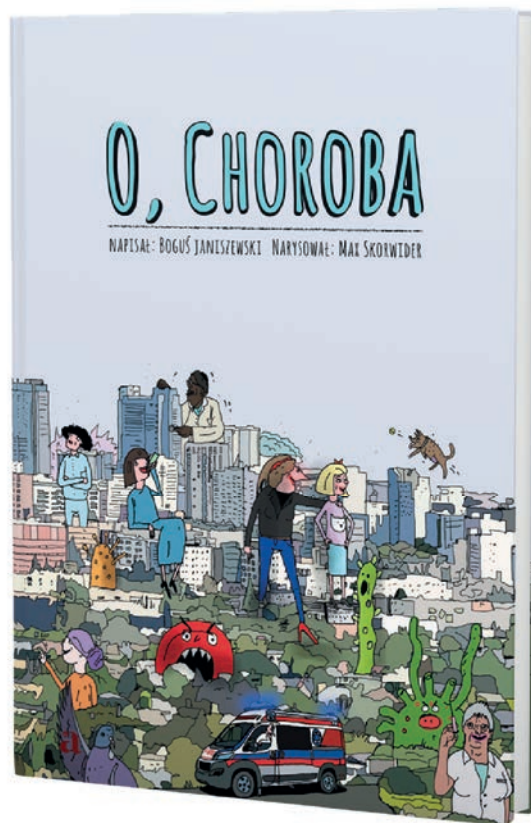
„O, CHOROBA”

- tekst: **Boguś Janiszewski**/ rys.: **Max Skorwider**

To pierwsze w Polsce wydawnictwo poruszające temat choroby nowotworowej w formie powieści graficznej, dedykowanej młodemu odbiorcy. Wydawcą książki jest Agora dla Dzieci oraz Fundacja ISKIERKA. Skierowana jest do czytelników w wieku powyżej 9 lat i podejmuje trudny temat choroby onkologicznej w sposób całkowicie nowatorski i nieszablony. W formie komiksowej, trzymającej w napięciu i zabawnej przygodówki.

Poniżej przedstawiamy propozycje i pomysły na poprowadzenie spotkań z młodzieżą inspirowanych książką.

Rozmowy wokół tej książki są szansą na przywrócenie nastolatkom frajdy i przeżycia przygody podczas lektury. Ale w rzeczywistości bryków, opracowań, ściąg itd., które sprawiają, że młodzi czytelniczki i czytelnicy nie obcuja z tekstem, ze szczególną uwagą zadbać należy o dostęp do komiksu. Kserokopie wybranych stron, w oparciu o które prowadzona będzie rozmowa, to najprostsze rozwiązanie.

Rozmowy wokół tej książki mogą stać się inicjacyjnym przeżyciem, które zaprojektuje u dzieci i młodych nastolatków sposób myślenia i nazywania. Ważne, by prowadząc rozmowy brać pod uwagę sposób przeżywania siebie, właściwy etapowi nastoletniości (szczególnie w późniejszym okresie - od 15 do 19 roku życia). Być może spotkanie postawi uczestniczki i uczestników w sytuacji zweryfikowania, a nawet zakwestionowania wszystkiego, co dotychczas słyszeli w swoich domach, w swoim otoczeniu. Ważne jest więc rozumienie przez dzieci i młodzież celu weryfikacji, kwestionowania, konfrontacji.

Część I

Ważny jest **sposób wprowadzenia tematu**, który obciążony jest trudnymi skojarzeniami, historiami, często jest tabuizowany → śmiech rozbraja, dziecięca perspektywa uczy patrzenia z nieoczywistej perspektywy → stąd propozycja zestawienia głosu dzieci z głosami dorosłych

1. Dwa bieguny:

→ **audycja Kasi Stoparczyk „Dzieci wiedzą lepiej”** →

<https://trojka.polskieradio.pl/artykul/1690099,dzieci-wiedza-lepiej-co-to-jest-choroba-i-chandra>

→ **wywiady, rozmowy z aktorkami / aktorami, piosenkarkami / piosenkarzami, osobami rozpoznawalnymi dla nastolatków i nastolatków + filmy dokumentalne i fabularne podejmujące zagadnienie choroby**

↓
z obydwu biegunów: wybrane **RÓŻNORODNE** fragmenty, sceny, sformułowania mogą być punktem wyjścia do rozmowy → bezpieczniej zaczyna się rozmowę od odniesienia się do czyjegoś głosu → ważny efekt polifoniczności, różnorodności języka, metafor, skrzyżowania sposobów myślenia

↓
atutem audycji Kasi Stoparczyk jest efekt rozbrowienia emocji osób słuchających → **wypowiedzi dzieciaków budzą uśmiech**

↓
krótka rozmowa wokół zaprezentowanych fragmentów (rozkręcenie głów, rozplątanie języka, ośmielenie do rozmowy w grupie) spełni jeszcze jedną ważną funkcję: unaoczni uczestniczkom i uczestnikom rozmowy, że różnica spojrzeń, skali odczuwania, sposobów nazywania jest naturalna i nie podlega wartościowaniu

→ można też przed spotkaniem poprosić uczestniczki i uczestników, by przeprowadzili krótki wywiad z rodzicami, rodzeństwem na temat chorób, stosunku do nich → można przygotować przykładowe pytania, by łatwiej było zgromadzony materiał wspólnie na spotkaniu przeanalizować i sproblematyzować → ten wariant wymaga wcześniejszej współpracy np. z nauczycielem klasy zapraszanej na spotkanie → by prowadzący spotkanie mógł przygotować sobie analizę i problematyzację wywiadów, musi przed spotkaniem mieć dostęp do tych wywiadów → atutem: zaproszenie całych rodzin do rozmowy i refleksji o chorobie

Część II

Ważne jest **merytoryczne ujęcie zagadnienia** → wielce pomocna jest znajomość komiksu, którego atutem jest merytoryczne i jednocześnie zrozumiałe objaśnianie → by uniknąć skojarzeń ze szkolnym odpytywaniem, warto zaproponować kreatywne formy prezentowania nabytej w czasie lektury wiedzy, np. tworzenie krzyżówki → uporządkowanie wiedzy to także uporządkowanie języka → **język = narzędzie komunikacji** → **posiadający takie narzędzie śmielej wejdą w dialog wokół komiksu, w interpretacje i werbalizowanie refleksji**

2. Do rozmowy o chorobie dołączyli Boguś Janiszewski, Max Skorwider, Jola Czernicka – Siwecka, Fundacja Iskierka → komiks „O, choroba” → założenie: książka = głos w rozmowie, zatem rozmowa wokół książki = rozmowa z książką.

3. Szanująca się rozmowa powinna być przedmiotowa → o czym jest komiks? → nastolatkom podzieleni na grupy przygotowują krzyżówkę, której hasła (ważne, by dotyczyły one kwestii merytorycznych choroby, a nie np. imion bohaterów) pochodzą z komiksu → rozwiązanie krzyżówki może mieć charakter konkursowy (grupy sobie wzajem zadają przygotowane krzyżówki → wspólne rozwiązywanie pozwoli przypomnieć treść historii, ze szczególnym uwzględnieniem merytorycznego przedstawienia choroby i trybu leczenia).

4. Związki frazeologiczne, przysłowia, porzekadła mówiące o chorobie → co one mówią o społecznościach posługujących się takimi frazeologizmami, przysłowiami, porzekadłami? → rozmowa o tym wycinku języka jest bezpieczna, bo nie mówimy bezpośrednio o sobie, ale → że jesteśmy użytkownikami języka, to taka refleksja prowadzi do autorefleksji.

5. Dalszą rozmowę można skoncentrować na wybranym zagadnieniu (choć wiadomo, że zagadnienia będą się przenikać i uzupełniać w toku rozmowy) → mottem mogą być słowa Adeli: „Nie chcę ściemniać” → można pobawić się etymologią i semantyką tego określenia: ściemniać, ciemność, symbolika ciemności w kulturze, wyjaśniać coś komuś, jasność, mieć jasność w temacie itd.:

a) język w komiksie:

→ słowa określające chorobę, choroby,

→ stosunek do choroby, wynikający ze sposobu mówienia o niej,

→ gry językowe w komiksie,

→ metafory wykorzystane, by opowiedzieć o chorobie → konsekwencja stosowanych metafor, rozbieżność podejścia do choroby ukrytego w metaforach

b) strona merytoryczna komiksu, sposób przedstawienia ciała (metafora maszyny strona 36, placu budowy strona 44) + przebiegu choroby i przebiegu leczenia,

c) potrzeba oswojenia choroby, nazwania na nowo świata, np. przestrzeni szpitala / kliniki + pytania o przyczynę choroby

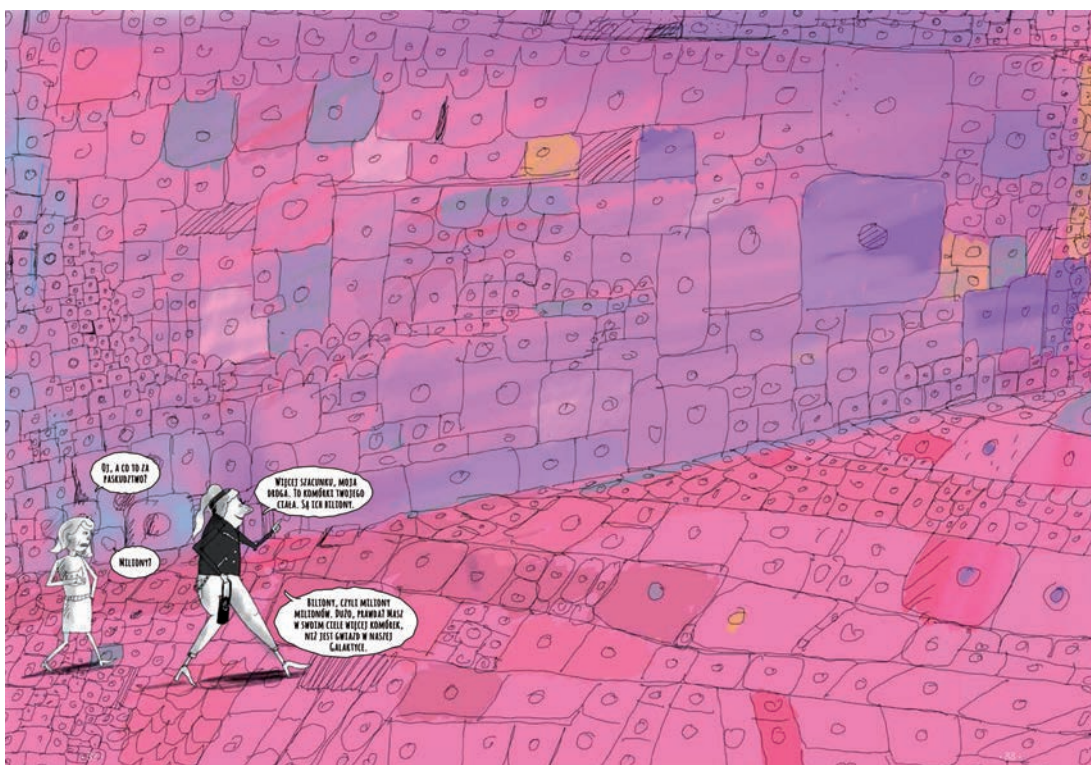
d) portret komiksowej Choroby + rady / wskazówki (strony 18-21), jakie Choroba daje Adeli, np. „Możesz się mną trochę zainteresować? Potrzebuję twojej uwagi.”, „Zdrowie potrzebuje teraz twojej pomocy” (strony 24-25) + sposób, w jaki Choroba rozmawia z Adelą,

- e) interpretacja słów Adeli: „Odejdź! Odejdź teraz. Błagam cię. Ja nie umiem być chora na białaczkę.” (strona 71) → o debiutowaniu w roli chorej / chorego, o (nie)umiejętnym byciu chorą / chorym, motyw złości osoby chorej, sposób wyrażania tej złości,
- f) interpretacja słów: „Ale powiem ci szczerze, Mała, że największy kłopot to ja mam nie z bakteriami, tylko z wami – ludźmi. Czasem jest tu naprawdę mnóstwo roboty. Nie wiadomo, w co ręce włożyć. I wtedy potrzebujemy wsparcia. Żeby ten człowiek zatroszczył się o swoje zdrowie. Zajął się swoją chorobą. A co robią ludzie? No co? Udają, że wszystko gra. Łykają jakieś dziwne pastylki. Na siłę próbują być zdrowi. A co powinni robić? Zadbaj o siebie i pomóż nam w robocie. Połóż się do łóżka. Oszczędzaj, odpoczywaj. I w ogóle dowiedzieć się, co im jest.” (strona 49),
- g) motyw przyjaźni, relacji rówieśniczych + potrzeba mówienia na tematy codzienne + motyw listów do Wiktorii adresowanych do nieba + lęk przed powrotem do świata zdrowych,
- h) a po co Adeli Zuzia? + rola przedmiotów, którymi otaczają się osoby chore
- i) motyw ukrywania choroby + motyw poczucia stygmatyzacji osoby chorej (stygmatyzacja przez społeczności, czasem przez najbliższych – oceniające oko drugiego) + motyw wstydu, poczucia winy osoby chorej → słowa Adeli: „Ale nie leż tak za mną, dobra? Jeszcze ktoś cię zobaczy!” (strona 17)
- j) scena pożegnania Adeli z Chorobą (strony 136-138) → odczytania słów, gestów Adeli, a jakie gesty można wykonać w sytuacji choroby i towarzyszenia choremu?
- k) strona graficzna komiksu → opinie nastolatków na temat typu kreski, kolorystyki, estetyzacja choroby jako pułapka

Przypominajka: praca na podstawie komiksu wymaga udostępnienia książki uczestniczkom i uczestnikom spotkania → pomocne jest przygotowanie kart z cytatami lub świągami, na których stronach można znaleźć cytaty odsyłające do omawianych zagadnień lub kserokopie wybranych stron.

Zmiana dynamiki spotkania służy aktywności większości uczestniczek i uczestników → warto dawać czas na poszukanie fragmentów w komiksie, następnie na skonsultowanie odpowiedzi w grupie rówieśniczej → ośmiela to osoby, które potrzebują więcej czasu na zastanowienie i pozwala uniknąć sytuacji z „dyżurnymi mówiącymi”.

To, co przedstawione w części II to zestaw propozycji do wyboru. Oczywiście jest, że jeśli spotkanie trójczęściowe ma trwać w całości 90 – 120 minut, to z części II konieczne jest wybranie wątków spośród a) – k)

Część III

Jeśli celem spotkania wokół komiksu „O, choroba” jest oswojenie z tematem, uwrażliwienie na sposób towarzyszenia chorym, oswojenie z rozmowami o chorobach, to warto na zakończenie spotkania zaaranżować zadania, które pozwolą nastolatkom sprawdzić się w budowaniu dialogu (próba generalna przed życiowymi egzaminami – bo te zawsze zaskakują i nie dają czasu na przećwiczenie czegokolwiek – samo Życie 😊)

6. Podsumowaniem rozmowy może być napisanie wyobrażonego dialogu osoby zdrowej i chorej (praca w grupie, w duetach) → typ choroby oraz temat wybrane przez uczestniczki i uczestników spotkania → w wersji bardziej zaawansowanej: narysowanie 4 okienek komiksu z dialogiem osoby zdrowej i chorej.

7. Trening z nazywania, werbalizowania:

→ na podstawie dotychczasowych własnych doświadczeń oraz zdobytej wiedzy → jak chciałabym/ chciałbym być traktowana / traktowany, gdy byłabym / byłbym chora / chory? w jaki sposób powiedziałabyś/ powiedziałbyś o tym rodzicom, rodzeństwu, przyjaciołom?

→ na podstawie dotychczasowych własnych doświadczeń oraz zdobytej wiedzy → w jaki sposób rozmawiałabyś/ rozmawiałbyś z osobą chorą?

8. Napisz 5-10 zdań recenzji komiksu „O, choroba” → recenzje warto wrzucić na stronę Fundacji ISKIERKA, budując w ten sposób agorę dla nastoletnich czytelniczek i czytelników → publikacja na stronie Fundacji ISKIERKA jest rodzajem gratyfikacji.

